

OBSAH

Zoznam tabuliek, grafov, diagramov a textových doplnkov.....	8
Predhovor	13
ČASŤ I – ÚVOD DO ŠTÚDIA	15
1 Úvod do štúdia teórií medzinárodných hospodárskych vzťahov	15
1.1 Podstata teórií medzinárodných hospodárskych vzťahov	15
1.2 Dôvody existencie medzinárodného obchodu.....	17
1.3 Základný terminologický a grafický aparát	20
1.4 Zhrnutie	26
Kľúčové pojmy.....	26
Otázky ku kapitole	27
ČASŤ II – OD PREDKLASICKÝCH PO NEOKLASICKÉ TEÓRIE MEDZINÁRODNÉHO OBCHODU	28
2 Prehľad teórií medzinárodného obchodu	28
2.1 Teórie strany ponuky s dokonalou konkurenciou	28
2.2 Teórie strany dopytu s nedokonalou konkurenciou	31
2.3 Piliere súčasných teórií medzinárodného obchodu	32
2.4 Zhrnutie	33
Kľúčové pojmy.....	33
Otázky ku kapitole	33
3 Merkantilizmus.....	35
3.1 Podmienky vo svete v ére merkantilizmu	35
3.2 Filozofia merkantilizmu	36
3.3 Hospodárska politika merkantilizmu	38
3.4 Vzťah medzi merkantilizmom a kolonializmom.....	41
3.5 Kritika merkantilizmu	41
3.6 Zhrnutie	44
Kľúčové pojmy.....	44
Otázky ku kapitole	44
4 Teória absolútnych výhod	46
4.1 Adam Smith a medzinárodná deľba práce	46
4.2 Predpoklady teórie absolútnych výhod	48
4.3 Podstata teórie absolútnych výhod	50
4.4 Grafické zobrazenie teórie absolútnych výhod	53
4.5 Zhrnutie	58
Kľúčové pojmy.....	58
Otázky ku kapitole	58
5 Teória komparatívnych výhod	60
5.1 Predpoklady teórie komparatívnych výhod.....	61
5.2 Podstata teórie komparatívnych výhod	62
5.3 Grafické zobrazenie teórie komparatívnych výhod	72
5.4 Rozšírenia teórie komparatívnych výhod.....	76
5.5 Odkryté komparatívne výhody	82
5.6 Zhrnutie	85
Kľúčové pojmy.....	85
Otázky ku kapitole	86
6 Heckscherova-Ohlinova teorema	87
6.1 Predpoklady neoklasických teórií	89
6.2 Podstata Heckscherovej-Ohlinovej teoremy	92

6.3 Grafické zobrazenie Heckscherovej-Ohlinovej teórie	93
6.4 Leontiefov paradox	98
6.5 Alternatívne vysvetlenia Leontiefovho paradoxu	101
6.6 Iné známe testy Heckscherovej-Ohlinovej teórie	106
6.7 Zhrnutie	109
Kľúčové pojmy	110
Otázky ku kapitole	110
7 Rozšírenia Heckscherovej-Ohlinovej teórie	112
7.1 Teoréma o vyrovnávaní cien výrobných faktorov	112
7.2 Stolperova-Samuelsonova teórie	118
7.3 Rybczynského teórie	122
7.4 Grafické dôkazy teórie	123
7.5 Zhrnutie	131
Kľúčové pojmy	132
Otázky ku kapitole	132
8 Neoklasický model všeobecného ekvilibria a protekcionizmus	133
8.1 Všeobecné ekvilibrium v uzavretej a otvorenej ekonomike	133
8.2 Výhody slobodného obchodu	136
8.3 Neoklasický model a protekcionizmus – clo	139
8.4 Neoklasický model a protekcionizmus – subvencia	142
8.5 Neoklasický model a protekcionizmus – kvóta	145
8.6 Zhrnutie	148
Kľúčové pojmy	148
Otázky ku kapitole	148
9 Holandská choroba	150
9.1 Princíp holandskej choroby	150
9.2 Predpoklady a grafické zobrazenie modelu	154
9.3 Problémy spojené s holandskou chorobou	157
9.4 Prevencia a riešenie negatívnych prejavov holandskej choroby	158
9.5 Známe príklady holandskej choroby	163
9.6 Politická holandská choroba	166
9.7 Zhrnutie	168
Kľúčové pojmy	168
Otázky ku kapitole	168
ČASŤ III – INÉ TEÓRIE MEDZINÁRODNÉHO OBCHODU	170
10 Model špecifických faktorov	170
10.1 Význam a predpoklady modelu špecifických faktorov	171
10.2 Mechanizmus fungovania modelu špecifických faktorov	172
10.3 Model špecifických faktorov a rozšírenia HOT	178
10.4 Zhrnutie	183
Kľúčové pojmy	183
Otázky ku kapitole	183
11 Keynesovské teórie	185
11.1 Keynesovský multiplikátor	186
11.2 Keynesovský model rovnováhy	191
11.3 Dôchodkový vyrovnávací účinok	193
11.4 Keynesov model rovnováhy v medzinárodnej výmene	198
11.5 Zhrnutie	200
Kľúčové pojmy	200
Otázky ku kapitole	200

12 Linderova teória dopytu	202
12.1 Vnútroodvetvový obchod	203
12.2 Princíp Linderovej hypotézy	207
12.3 Kritika a testy Linderovej hypotézy	214
12.4 Zhrnutie	217
Kľúčové pojmy.....	217
Otázky ku kapitole	217
13 Teórie produktu a inovácií	219
13.1 Teória imitačnej medzery.....	219
13.2 Teória medzinárodného životného cyklu výrobku.....	222
13.3 Teória technologického cyklu	230
13.4 Model lietajúcich husí	231
13.5 Zhrnutie	235
Kľúčové pojmy.....	235
Otázky ku kapitole	236
14 Teórie colnej ochrany a protekcionizmu	237
14.1 Prierez teóriami colnej ochrany.....	237
14.2 Clo	246
14.3 Paradoxy v medzinárodnom obchode	252
14.4 Subvencie	252
14.5 Ochrana novovznikajúceho priemyslu	255
14.6 Zhrnutie	259
Kľúčové pojmy.....	260
Otázky ku kapitole	260
15 Teórie periférneho hospodárstva	261
15.1 Veľká hospodárska kríza a vzorce medzinárodného obchodu	261
15.2 Singerova-Prebischova teoréma	263
15.3 Grafické vyjadrenie Singerovej-Prebischovej teórie.....	267
15.4 Teórie závislosti	269
15.5 Teória nerovnej výmeny.....	270
15.6 Zhrnutie	273
Kľúčové pojmy.....	273
Otázky ku kapitole	274
16 Teórie Paula Krugmana.....	275
16.1 Predpoklady Krugmanovho modelu novej teórie medzinárodného obchodu	276
16.2 Krugmanov model novej teórie medzinárodného obchodu	283
16.3 Predpoklady modelu recipročného dumpingu.....	288
16.4 Model recipročného dumpingu	290
16.5 Predpoklady novej hospodárskej geografie.....	291
16.6 Nová hospodárska geografia	292
16.7 Zhrnutie	295
Kľúčové pojmy.....	295
Otázky ku kapitole	295
17 Nová „nová“ teória medzinárodného obchodu	297
17.1 Motivácia vzniku novej „novej“ teórie a jej predpoklady.....	298
17.2 Melitzov model	301
17.3 Rozšírenia Melitzovho modelu	306
17.4 Skúmanie zahraničného obchodu na firemnej úrovni	308
17.5 Zhrnutie	311
Kľúčové pojmy.....	312

Otázky ku kapitole	312
18 Gravitačné modely v medzinárodnom obchode.....	314
18.1 Podstata gravitačných modelov.....	314
18.2 Jednoduchý gravitačný model v medzinárodnom obchode	315
18.3 Moderné gravitačné modely v medzinárodnom obchode	321
18.4 Kritika gravitačných modelov	323
18.5 Zhrnutie	325
Kľúčové pojmy.....	325
Otázky ku kapitole	325
19 Dopravné náklady v medzinárodnom obchode.....	327
19.1 Koncept ľadovcových nákladov.....	327
19.2 Doprava ako samostatné hospodárske odvetvie.....	330
19.3 Vplyv dopravných nákladov na platnosť teórií obchodu	332
19.4 Zhrnutie	335
Kľúčové pojmy.....	335
Otázky ku kapitole	335
ČASŤ IV – TEÓRIE MEDZINÁRODNÝCH INVESTÍCIÍ	337
20 Teórie medzinárodných portfóliových investícií	337
20.1 Paradox uprednostňovania domácich investícií	339
20.2 Výhody z medzinárodného investičného portfólia.....	340
20.3 Volatilita medzinárodných portfóliových investícií.....	343
20.4 Špecifické riziká spojené s portfóliovými investíciami v zahraničí.....	345
20.5 Zhrnutie	348
Kľúčové pojmy.....	349
Otázky ku kapitole	349
21 Teórie skúmajúce priame zahraničné investície na makroekonomickej úrovni	350
21.1 Model kapitálových trhov	350
21.2 Teória založená na dynamickej makroekonomickej analýze priamych zahraničných investícií	351
21.3 Teória priamych zahraničných investícií založená na výmenných kurzoch	352
21.4 Ekonometrická analýza priamych zahraničných investícií	353
21.5 Teória priamych zahraničných investícií vychádzajúca z neoklasickej teórie zahraničného obchodu.....	354
21.6 Teória priamych zahraničných investícií založená na hospodárskej geografii	356
21.7 Gravitačný model priamych zahraničných investícií	358
21.8 Inštitucionálna analýza priamych zahraničných investícií.....	359
21.9 Zhrnutie	363
Kľúčové pojmy.....	364
Otázky ku kapitole	364
22 Rozvojové teórie priamych zahraničných investícií	365
22.1 Teória životného cyklu.....	365
22.2 Japonské rozvojové teórie priamych zahraničných investícií	367
22.3 Dunningova teória priamych zahraničných investícií a hospodárskeho rozvoja	371
22.4 Zhrnutie	376
Kľúčové pojmy.....	377
Otázky ku kapitole	377
23 Teórie priamych zahraničných investícií na odvetvovej a firemnej úrovni	378
23.1 Teórie konkurenčných výhod firiem	378
23.2 Oligopolistická konkurencia a toky priamych zahraničných investícií	383
23.3 Modely postupného zapájania sa firiem do medzinárodného podnikania	386

23.4 Zhrnutie	388
Kľúčové pojmy.....	389
Otázky ku kapitole	389
24 Eklektická teória priamych zahraničných investícií.....	390
24.1 Podstata eklektickej teórie priamych zahraničných investícií.....	391
24.2 Vývoj eklektickej teórie priamych zahraničných investícií	394
24.3 Základné typy priamych zahraničných investícií odvodené z eklektickej teórie.....	398
24.4 Inštitucionálne rozšírenie eklektickej teórie.....	401
24.5 Kritika eklektickej teórie	404
24.6 Zhrnutie	406
Kľúčové pojmy.....	407
Otázky ku kapitole	407
ČASŤ V – TEÓRIE MEDZINÁRODNEJ MIGRÁCIE	409
25 Gravitačná teória migrácie – E. G. Ravenstein	409
25.1 Historická analýza Ravensteinových migračných zákonov	411
25.2 Matematické vyjadrenie gravitačnej teórie	418
25.3 Zhrnutie	423
Kľúčové pojmy.....	423
Otázky ku kapitole	423
26 Neoklasická makroekonomická teória migrácie	425
26.1 Lewisov model	427
26.2 Harrisov-Todarov model	435
26.3 Zhrnutie	438
Kľúčové pojmy.....	438
Otázky ku kapitole	438
27 Neoklasická mikroekonomická teória migrácie.....	440
27.1 Sjaastadova návratnosť migrácie.....	442
27.2 Matematické vyjadrenie Sjaastadovho modelu.....	444
27.3 Tदारov migračný model	445
27.4 Matematické vyjadrenie Tदारovho modelu.....	448
27.5 Zhrnutie	451
Kľúčové pojmy.....	451
Otázky ku kapitole	451
ČASŤ VI – PRÍKLADY NA VÝPOČET	453
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	482

Zoznam tabuliek, grafov, diagramov a textových doplnkov

TABULKY

Tabuľka 3.1 – Významné geografické objavy v období merkantilizmu.....	35
Tabuľka 5.1 – Odvetvia s extrémnymi hodnotami RCA v SR v roku 2012	83
Tabuľka 6.1 – Príklad input-output analýzy s piatimi sektormi.....	98
Tabuľka 6.2 – Výsledky Leontiefovho pôvodného testu z r. 1953	100
Tabuľka 6.3 – Výsledky Leontiefovho druhého testu z r. 1957.....	100
Tabuľka 14.1 – Dôsledky dovozného cla pre aktérov.....	249
Tabuľka 17.1 – Hlavné teórie medzinárodného obchodu a ich vysvetľovacia schopnosť	307
Tabuľka 17.2 – Počet kolumbijských exportérov do USA podľa roku vstupu na trh 1996-2005	309
Tabuľka 17.3 – Zmeny v dodávateľských vzťahoch u amerických importérov z Číny 2002-2007	310
Tabuľka 20.1 – Geografická distribúcia portfóliových investícií v roku 2012.....	337
Tabuľka 20.2 – Priemerné ročné výnosy na finančných trhoch vo vybraných rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách v rokoch 1986 – 1996	342
Tabuľka 21.1 – 10 najväčších investorských štátov na Slovensku a 10 najdôležitejších investičných destinácií v rokoch 1993-2011	358
Tabuľka 22.1 – Fázy hospodárskeho rozvoja podľa Ozawu na príklade Japonska	370
Tabuľka 24.1 – Faktory zahrnuté v ekletickej teórii (OLI).....	392
Tabuľka 24.2 – Vývoj ekletickej teórie od roku 1958 po súčasnosť	395
Tabuľka 24.3 – Zmeny dôležitosti špecifických výhod štátov na začiatku 21. storočia.....	397
Tabuľka 24.4 – Najčastejšie výhody OLI pri základných typoch priamych zahraničných investícií podľa Dunninga	401
Tabuľka 25.1 – Ravensteinove zákony migrácie v jednotlivých dielach.....	411

GRAFY

Graf 1.1 – Hranica produkčných možností a indifferenčná krivka	24
Graf 1.2 – Izokvanta a izokosta.....	24
Graf 4.1 – Výroba a spotreba v Anglicku a vo Francúzsku (autarkia).....	54
Graf 4.2 – Výroba a spotreba v Anglicku a vo Francúzsku (voľný obchod).....	54
Graf 4.3 – Vysvetlenie paradoxu bodu ležiaceho nad PPF krivkou.....	55
Graf 4.4 – PPF a CPF krivky v autarkii a pri plnej špecializácii	56
Graf 5.1 – Spotrebné výhody z využívania komparatívnych výhod	72
Graf 5.2 – Medzinárodný výmenný pomer a poloha CPF krivky	73
Graf 5.3 – Medzinárodný výmenný pomer a zákon vzájomného dopytu	74
Graf 5.4 – Zákon vzájomného dopytu a trojuholníky obchodu	75
Graf 6.1 – Grafický dôkaz HOT – množstvomé vyjadrenie	95
Graf 6.2 – Grafický dôkaz HOT – cenové vyjadrenie	97
Graf 7.1 – Grafický dôkaz tendencie k vyrovnávaniu cien výr. faktorov	115
Graf 7.2 – Grafický dôkaz úplného vyrovnania cien výrobných faktorov.....	116
Graf 7.3 – Grafický dôkaz vyrovnávania cien výrobných faktorov.....	124
Graf 7.4 – Grafický dôkaz Stolperovej-Samuelsonovej teórie	126
Graf 7.5 – Grafický dôkaz Rybczynského teórie – PPF krivka	128
Graf 7.6 – Grafický dôkaz Rybczynského teórie – Edgeworthov diagram	130
Graf 8.1 – Všeobecné ekvilibrium v autarkii	134
Graf 8.2 – Všeobecné ekvilibrium v otvorenej ekonomike	136
Graf 8.3 – Graf dokazujúci výhody slobodného obchodu	137

Graf 8.4 – Zisky z výmeny a zisky zo špecializácie	138
Graf 8.5 – Clo v malej ekonomike	140
Graf 8.6 – Subvencia v malej ekonomike – typ 1	143
Graf 8.7 – Subvencia v malej ekonomike – typ 2	144
Graf 8.8 – Kvóta v malej ekonomike	145
Graf 9.1 – Pôvodný model holandskej choroby Cordena a Nearyho (1982)	155
Graf 10.1 – Model špecifických faktorov	175
Graf 10.2 – Vplyv proporcionálnej zmeny cien všetkých statkov na mzdu	178
Graf 10.3 – Zvýšenie zásoby práce v modeli špecifických faktorov	180
Graf 11.1 – Keynesovský model rovnováhy	192
Graf 11.2 – Dôchodkový vyrovnávací účinok – rast exportu	194
Graf 11.3 – Dôchodkový vyrovnávací účinok – pokles exportu	196
Graf 11.4 – Dôchodkový vyrovnávací účinok – rast importu	197
Graf 12.1 – Linderova hypotéza a prekrývajúci sa dopyt	209
Graf 12.2 – Linderov zjednodušený model pre tri krajiny	210
Graf 12.3 – Linderova hypotéza a distribúcia príjmov	213
Graf 13.1 – Jednoduchý graf medzinárodného výrobného cyklu	228
Graf 14.1 – Torrensov colný model	239
Graf 14.2 – Torrensov model recipročnej colnej politiky	240
Graf 14.3 – Millov model colnej politiky s elasticitou dopytu	241
Graf 14.4 – Marshallov model colnej politiky	243
Graf 14.5 – Edgeworthov model colnej politiky	244
Graf 14.6 – Účinky cla na malú otvorenú ekonomiku	248
Graf 14.7 – Optimálne clo v malej a veľkej krajine	250
Graf 14.8 – Účinky subvencie	253
Graf 14.9 – Optimálna miera lobingu	258
Graf 15.1 – Vplyv technologického pokroku na ceny a mzdy	264
Graf 15.2 – Singerova-Prebischova teoréma	268
Graf 16.1 – Cenotvorba a výroba monopolu	279
Graf 16.2 – Rovnováha v monopolistickej konkurencii	282
Graf 16.3 – Cenotvorba v monopolistickej konkurencii	283
Graf 16.4 – Efekt zväčšenia trhu pre monopolistickú konkurenciu	284
Graf 16.5 – Krugmanov základný graf	286
Graf 16.6 – Cenový dumping	289
Graf 16.7 – Výhody a nevýhody vytvorenia klastra	293
Graf 17.1 – Melitzov model	304
Graf 19.1 – Ľadovcové náklady podľa von Thüna	329
Graf 20.1 – Investičné riziko a portfóliové investície v zahraničí	343
Graf 22.1 – Toky PZI v Japonsku, Číne a Južnej Kórei v rokoch 1995-2005	373
Graf 22.2 – Toky PZI v Číne v rokoch 2006-2012	374
Graf 26.1 – Migrácia z Mexika do USA a rovnovážna mzda	426
Graf 26.2 – Lewisov model duálnej ekonomiky s neobmedzenou ponukou pracovnej sily ..	430
Graf 26.3 – Harrisov-Todarov migračný model	435

DIAGRAMY

Diagram 2.1 – Prehľad teórií medzinárodného obchodu	29
Diagram 3.1 – Mechanizmus samoregulácie obchodnej bilancie	42
Diagram 7.1 – Štruktúra teórie vybavenosti výrobnými faktormi	112
Diagram 12.1 – Linderova hypotéza, HOT a medzinárodný obchod	215
Diagram 13.1 – Teória imitačnej medzery	219

Diagram 13.2 – Dynamika imitačnej medzery.....	221
Diagram 13.3 – Vernonov pôvodný diagram.....	225
Diagram 13.4 – Model lietajúcich husí	233
Diagram 14.1 – SWOT analýza colnej ochrany novovznikajúceho priemyslu	257
Diagram 23.1 – Výrobcovia automobilov s výrobnou prevádzkou v Číne (1985 a 2011)	384

TEXTOVÉ DOPLNKY

Príklad extrémneho merkantilistického opatrenia.....	40
Adam Smith (1723 – 1790).....	46
Absolútne výhody a Slovenská republika	52
David Ricardo (1772 – 1823).....	60
Robert Torrens (1780 – 1864).....	62
Torrens a Ricardo	70
MacDougallovo test klasického modelu komparatívnych výhod	81
Eli F. Heckscher (1879 – 1952)	87
Bertil G. Ohlin (1899 – 1979)	88
Wassily Leontief (1906 – 1999).....	99
Jednoduchý test HOT na zahraničnom obchode Slovenska.....	108
Paul Samuelson (1915 – 2009).....	113
Európska únia, Slovensko a vyrovnávanie miezd.....	117
Stolperova-Samuelsonova teoréma, letecká doprava a lobing.....	121
Ochudobňujúci rast	139
Clo vo veľkej ekonomike	142
Slovenská republika a dovozné kvóty na cukor	146
Warner Max Corden (1927 –).....	150
James Peter Neary (1950 –)	151
Prečo je holandská choroba holandská?.....	153
Trpí Rusko holandskou chorobou?	165
Ronald Winthrop Jones (1931 –)	170
Model špecifických faktorov a tranzitívne ekonomiky.....	181
John Maynard Keynes (1883 – 1946)	185
Dôchodkový vyrovnávací účinok a skutočnosť	198
Staffan Burenstam Linder (1931 – 2000).....	202
Jednoduchý Grubelov-Lloydov index Slovenskej republiky v roku 2012.....	206
Výroba a predaj nových automobilov na Slovensku v roku 2012	212
Raymond Vernon (1913 – 1999).....	223
Vernonova teória a výroba televízorov	227
Vernonova teória a Leontiefov paradox.....	229
Index slobody obchodu za rok 2013	251
Subvencovanie Boeingu a Airbusu	254
Raúl Prebisch (1901 – 1986).....	261
Paul Krugman (1953 –).....	275
Prečo firma maximalizuje zisk, keď $MC=MR$?	280
Nová teória obchodu, maslové sušienky a problém zbytočného obchodu.....	288
Krugmanova teória medzihviezdneho obchodu	294
Marc Melitz (1968 –)	297
Odlíšnosti medzi firmami zameranými na domáci trh a exportérmi.....	299
Jan Tinbergen (1903 – 1994)	316
Slovenská republika a gravitačný model obchodu za rok 2011	320
Paradox uprednostňovania domácich investícií	340

Mikrokríza na newyorskej burze 6. mája 2010	344
„Efekt Gréty Garbo“	357
Rebríček Doing Business a priame zahraničné investície.....	360
Kiyoshi Kojima (1920 – 2010).....	368
Stephen Hymer (1934 – 1974)	379
Charles Kindleberger (1910 – 2003).....	380
John H. Dunning (1927 – 2009).....	390
Ernst Georg Ravenstein (1834 – 1913)	409
Push a pull faktory migrácie.....	417
Gravitačný model a determinanty migrácie v krajinách OECD	421
William Arthur Lewis (1915 – 1991).....	427
Lewisov bod obratu v Číne	434